ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ इह खलु सकललोकहितावतारो भगवान्महा
१ विष्णुर्भूवनितयाभ्यर्थितो भूभारजिहीर्षया यदुकुले लीलावतीर्णः
सनकादिमुनिजनैरनुदिनमनुगीयमानसच्चरितो भगवान्नंददेव
पत्नीनिविजनहारतमस्वभिः श्लोकैः सत्यमित्यादिभिरुपवर्ण्यते यत्
भगवत्पदमनिर्दिष्टसमस्तविशेषसच्चिदानंदाद्वयं परमात्मा
नमभिहितेति श्लोक सत्यं ज्ञानमनंतं नित्यमनाकाशं परमाकाशं
गोष्ठप्रांगणरिंगणलोलमनायासं परमायासम् मायाकल्पितनानाका
रमनाकारं भुवनाकारं क्ष्मामानाथमनाथं प्रणमत गोविंदं पर१
विदुरा

मानन्दम् १ परमसुखसाक्षात्कारानंदस्येति परमानंदसंवित्तिप्रायानन्दं गोभि
र्गीर्भिस्तत्त्वमस्यादिवाक्यैर्विदिते उपलभ्यते इति गोविंदस्तं प्रणमत प्रकर्षे
णाभक्तिश्रद्धातिशयेन नमत वाङ्मनःकायैरर्चयत अर्चनायां किं फल
मित्याकांक्षायां परमेश्वरप्रसादेन सत्यज्ञानादिलक्षणपरमार्थप्राप्ति
रेव मुख्यं फलमित्यभिप्रेत्य तं विशिनष्टि सत्यमित्यादिना सत्यमबाध्यं
ज्ञानांतरेणाविषयासत्यप्रतीतिर्बाधः नद्यां यो मयं शुक्तिकादावारोपि
तमुरजतादि विवेकज्ञानेन बाध्यत्वं न तथा बाध्यत्वमस्य श्रविकल्पितत्वा
त् रूपांतरप्राप्त्यभावश्च अनन्तत्वमसत्यत्वे प्रमाणमस्ति न वा अस्ति चेत् द्विम
यत्वेन घटादिवद्विषयत्वमापद्येत नास्ति चेत्कथं सत्यत्वसिद्धिरित्याशं

रूपं परमात्मनः स्वयंप्रकाशकत्वात् सत्यत्वाभिप्रायेणानंतं विज्ञानमि
२ ज्ञानमिति विज्ञानं ब्रह्मानंदं ब्रह्म सत्यं ज्ञानमनंतं ब्रह्मेति श्रुतेः स्वप्र
मात्रविशेषणं एवं स्वयंप्रभमित्यर्थः सत्यत्वात् ज्ञानत्वाज्ज्ञानं नन्वा
नंतं अंतः सीमेयत्ता न विद्यते यस्य सोऽनंतं स देशतः कालतो वस्तुतो
ऽपि परिच्छिन्नं न तावद्देशतः परिच्छिद्यते यत्र किंचिन्न गतमस्ति इष्य
ते श्रूयते पि वा ब्रह्म न वै च्छिन्नं सर्वव्यापकं नारायणः स्थित इति परमा
त्मनः सर्वगतत्वावगमात् न च कालतः परिच्छिद्यते न जायते म्रियते
वा कदाचिदित्यात्मनो जन्मविनाशप्रतिषेधः नापि वस्तुतः परिच्छि
द्यते स्वनिखिलोपादानत्वेन सर्वातिरिक्तवस्त्वंतराभावादादावंते २

चयन्नास्ति वर्तमानेपि तन्नथेति न्यायात्तस्मादनाद्यविद्याकल्पितस्य
निखिलस्यैव नस्य रज्जुसर्पादिवद्रूपं तेनाधिष्ठानमात्रस्थत्वात् अतस्य
वनित्यमविनाशिनं नित्यं विभुमिति श्रुतेः अविनाशिनं नहिद्धीति स्मृते
श्च सर्वदा विद्यमानमित्यर्थः ननु नित्यमाकाशादेरप्यावदात्मनः सका
श्रणत्वं उत्पत्तिश्रवणात् अनित्यत्वादेवं नित्यस्याप्यात्मनोऽनित्यत्वं स्यादि
त्याशंक्य तस्य चाकाशादेर्विलक्षणत्वेन जन्माद्यभावान्नित्यत्वं सुस्थित
मित्याशयेनाह अनाकाशमिति श्रुतेर्नमोवायुनाकाशमिति श्रुतेराका
शस्य अतिरिक्तसत्तांगरहितत्वाच्चेत्यर्थः जन्मादिषड्विधविकारविल
क्षणत्वादेव परमाकाशो आसमेनानकाशगनस्माकाशः परमश्चासा

२ वाकाशस्थितिपरमाकाशः लंपरमाकाशमित्यर्थः येन सूर्यस्तपति ते
जसेद्धः तमेव भांतमनुभाति सर्वमिति श्रुतेः ज्योतिषामपि तज्ज्योति
रित्यस्मृतेः सर्वं तत्पदतयाभिलप्यत्वं पदतयाभिधेयेति गोपायतीति
गोपः श्रोत्रादीनीन्द्रियाणि तिष्ठंत्यस्मिन्निति गोष्ठं तदधिष्ठितो हंकारः
सर्वस्यास्य प्रजागुणाम भिप्रायव्यक्तिस्थानं तत्र गोवा नत्र विंगणे नस्व
लनं कार्यकारणसंघातप्रेरकत्वं प्रतपवलाल यस्मात्मनि निविष्टमात्मं
तरोपमयति इति श्रुतेः ईश्वरः सर्वभूतानामिति भगवद्वचनात् कार्यका
रणसंघातप्रेरकत्वेनलोलमिसिन्यर्थः तर्हि प्रेरकत्वेनायासप्रसक्तिमित्या
शंक्याह अनायासमिति प्रयस्कांतवत्संनिधिमात्रेणैव प्रेरकत्वेनानायास

स मायासदृशमित्यर्थः तथा बुद्धिधर्माध्यासेन परमात्मा संपद्
ममत्वेन मायासः कर्तृत्वभोक्तृत्वलक्षणाय स्य परमात्मा संसारित्वं
चक्षुः स्पर्शिनं चेत्ति भगवद्वचनात् संसारश्च स्वादिविषयमित्यर्थः नन्वेक
स्मिन्नेव तु भयं कथं घटनं स्यात् कोऽहं माया यस्य मायामयत्वाच्चायं दोष
इत्याशयवानाह मायाकल्पितमिति अघटितघटनापटीयसी मा
यातत्कल्पितो नानाकारः नानाकारशरीरं भोमायतनं यस्य तनेथा
नः तच्छरीरादेर्मायानिबंधनत्वात्तन्निबंधनः स आत्मायासोपि तथावि
धइत्यर्थः ननु नानाकारस्यैकस्य परस्य प्राक्तिविविक्तिर्व श्रूयतां स्या
दिस्तेनेखनत्वनाकारं ननस्यकार्यकौणि चविथतः त्वनाकारं

शरीरं वा वसंतमित्यादिश्रुतेः शरीरंभोगवाह्निमज्ञवरणान्नित्यमुक्त
४ मित्यर्थः परास्य शक्तिर्विविधैव श्रूयते इत्यादिश्रुतेः स्वानरूपनाका
रश्चेत्यर्थः ब्रह्मादिस्थावरान्तानि प्राणिनो मम यूः स्वतन्त्रा इति वेदो
क्त्वा कायहेतु ज्ञानं इत्यन्नाह भुवनाकारमिति भुवनं मायामयमाब्र
ह्मपर्यंतमाकोशयस्य मनयोक्तं सर्वं शास्ते सर्वं शरीरीति भगवत्पा
दवचनादित्यर्थः परास्य शक्तिर्विविधैव श्रूयते इमामनायंत्वा
मा भूमिर्लक्ष्मीस्तयोर्नाथः स्वयमनाथः स्वतंत्र इत्यर्थः स्वातंत्र्यमेव
सर्वं चापि परिमितिश्रुतेर्नंदो ब्रह्मेत्यमात्मा ब्रह्मेति श्रुतेः परमानं ४
दोपमारहितमानंदं गोविंदं प्रणमते इत्यर्थः १ मात्मानपिन्व

मानङ्गाचार्यवान् पुरुषोवेदेतिश्रुतेस्तस्मात्तस्पिछिविंदर्शयति १
श्लोक. मन्नाल्लीसिद्धेनियपोदानाडनशैष्पवसेत्रासंख्यादिनवकालो
किनलोकालोकचतुर्दशालोकालिम. लोकत्रयपुरमूलंलेभेलोका
लोकमनालोकेलोकेषांपरमेप्रांप्रलमत ॥ २॥ हेकल्पइहास्मिन्नं
दिरेश्रीरादिभोगाध्येमनिकांक्षिमर्घमन्निभद्रयमियपोदाकलंक
नाडनंयपोदानाडनेनस्मिन्नमयेषोषाव: श्रिपात्वसंबंधीसंज्ञासोभी
तियस्सनयोनसंवालवङ्गीनमित्यर्थ: मङ्गदाणायराधपरिहारत्वेन
मानेविश्वस्वरूपदर्शिनवानित्यारुव्यादिनेति ख्यादिनेयद्दङ्कनस्मिन्नालो
कितादर्शितालोकालोकचतुर्दशालोकाति: पंक्तिर्येनसतथोक्त:

५ लोकान्नयतीति लोकाः पृथिव्यादयः समस्तलोकानेव स्वाभिर्व्याप्य लोकाः ते
अनलादयः तत्र एवं चन्द्रसूर्यलोकाः तेषां पालिकेति विग्रहः किंच लोका
नां भुवनानां त्रयं लोकत्रयं तद्देवपुरं तस्य मूलस्तंभे स्थितिरिहेति स्मिमर्थः य
द्वा दिक्पालं तेजेनेत्यादि भगवद्वचनात् लोकालोके लोकाः ऽक्षलस्तंभपर्यंतः
आलोक्यते प्रकाश्यन्ते येन स लोकालोकः स्वयमनालोकः आलोकान्तर
रहितमन्यथा नवस्थाप्रसज्जेत न भीषास्मात्सूर्यात् यथानत इति श्रुतेः लोकाना
मा घादीनामीषां प्रभावं हृष्टिगमहावीर्यः तं नत्वा वीर्यवत्पालिनः
तेपि मतः प्रवक्ते ब्रह्मणा महत्तममिति देवेश्वरवचनात् लोके पुंकिंचपरमेष्ठी ५
परमाइंद्रादिभ्यो ब्रह्मण्यात्रसादयस्ते समपिईशेयोब्रह्माणां विदथानिसर्व

मिति ब्रह्मादीनुपदेष्टृत्वश्रवणात्सर्वेश्वरत्वं चेत्यर्थः ॥ २ ॥ यथोक्तसर्वेश्वर
त्वमेवोपपादयति श्लोक. नैविष्टपरिप्रवीरघ्नं दितिभारघ्नं भवरोगघ्नं कैव
ल्यं नवनीताहारमनाहारं भवनाहारं वैमल्यस्फुटचेतोवृत्तिविशेषाभा
समनाभाति शैवं केवलं परमं प्रणमत ॥ ३ ॥ त्रिविष्टपे ये वसंतीति त्रैविष्टपाः
त्रैलोक्यवासिनस्तेषां रिपवश्च ये दानवास्तेषु वीराः श्रूरास्तान्नावण
दीन्हंति हिंसंतीति त्रैविष्टपरिप्रवीरघ्नं । दितिभारघ्नमिति उक्तसंहार
णेन दितिभीरुं हंतीति दितिभारघ्नं नन्वेतावता कथं निःश्रेयसार्थमिति
नि: लोकस्येत्यत आह । भवरोगघ्नं भिषजं मत्वा भिषजं प्रणामी त्रिष्विति
संसाररोगघ्नमित्यर्थः नत्वहेतुमाह कैवल्यमिति गरुत्यस्तति पुरुः सरमहा

वाक्यश्रवणमननिदिध्यासनेनज्ञानेअज्ञानतत्कार्यनिवृत्तौनिरति
६ शायनंदावाप्तिकैवल्यपदमित्यर्थः भूतात्मापरमात्मेत्यादिवचनाच्चे
त्यर्थः अस्यावस्थात्रयेयवस्थानवनीताहारं नवेनतनशरीरेणानी
तंप्रापितंविषयजातमाध्यरोपस्यानवनीताहारः अविद्यावस्थायां
विषयजातमाध्यासेयस्यनवनीतंभोक्ताधमित्यर्थः तपोरन्यः पिप्प
लमितिश्रुतेः अन्नवादद्गुणयामनोहारमभोक्तारं । यस्यब्रह्मचक्षत्रं
चेतिश्रुतेः । भुवनाहारंभुवनंनामरूपात्मकंजगत्तस्याहारं चिन्मात्रा
वशेषंयस्यसतथोक्तः गर्हिकीदृग्विधः केनप्रकारेणज्ञेयोयलक्ष्यं
शान्वयतद्यताकांक्षायांनिष्कलमखंडंदोयुत्व्राचार्यप्रसादेनेत्याह वै ६

दार' अविद्यावस्थायांविषयजात

मस्येति वैमल्येनरादिराहित्येनस्फुटाव्यक्ताविधेद्या चेतोहतिः न
स्यांविप्रोषेणायरोदात्तयाआभासोयस्यनं। तदिह द्विप्रकारमनेन जडस्य
प्रसंगरत्यनआह अनाभासमिति यस्यामनेनस्यमतमित्यादिश्रुतेः
ग्रहणयत्वमित्युपाद्विभयन्यान आभासोभानंविद्यतेयस्यसोऽनाभा
सः ननत्रचत्वगिक्लनिनवागच्छनिनोमनइतिश्रुतेश्चवादीनामगोच
रत्वात्स्वतःस्फुरतीत्यर्थः अनएवशैवंस्वार्थेनद्वितविधानाच्छिवंमद
नियस्वमित्यर्थः नत्रहेतुः केवलपाने साक्षीचेताःकेवलोनिर्गु
णश्चेतिश्रुतेः केवलचिन्मात्रावशेषतयाप्रशांतसंसारभ्रममित्य
र्थः यत्रत्वस्यसर्वमात्मैवाभूत्तत्केनकंपश्येत्तत्केनकंजिघ्रेदिति

पुंसः भक्तावस्थायां दर्शनक्रियाप्रपन्नत्वात्केवलं चिद्रूपमिति भावः
३. ननु केवल्पचिद्रूपत्वे कथं भक्तानुग्रहकर्त्त्वमिति चेन्नैवं ब्रह्मा
प्यऽचिंत्यशक्तिमत्वेन स्वेच्छाविहारात लोकवन्नुलीलायै केवल्यमिति
न्यायाच्चेत्याह १० ॥ श्लोक गोपालप्रभुलीलाविग्रहगोपालकुलगो
पालंगोपीखिलनगोवर्द्धनधृतलीलालालितगोपालं गोभिर्निगादि
तगोविंदस्फुटनामानं बहुनामानं गोधीगोचरदूरं प्रणमामि १० ॥ गो
पालमिति गोपवेषो भगवान् पञ्चगपालयतीति गोपालसंप्रभुलीला
विग्रहगोपालमिति प्रभुः कर्तुमकर्तुमन्यथाकर्तुं समर्थत्वात्प्रभुः ते
ज्ञावादेवलीलया स्वेच्छाशक्त्या परिगृहीतलेनगोविंदेन मूलयत्ता

द्विकं पालयतीति स तथोक्तः कुलं गोपालमिति कौ भूमौ लीयत इति कुलं श
रीरं च गां इन्द्रियाणि पालयतीति कुलगोपालः तं । सखुप्रिमूर्छी दोमत्त इ
तिभांति परिहाराय प्राणेन सह प्रारीरादिरतकइत्यर्थः गोपीविलसनगो
वर्द्धनेति गोपीभिः सहविहरणेन दर्पवनं प्रामेद्धाहिसन्निवारणाय गो
वर्द्धनगिरेर्धृतिरकारि सैव लीला तस्या अप्रपन्नसाध्यत्वात्तयालीस्यालां स॰
लिनाः पालितागोपालाय्येन स तथोक्तः स्ते अस्या जाने तेन नामचिद्विविक्त
नामस्तोविस्तोः सम्मतिं भजामह इत्यादिभिः गोभिर्वेदैर्निरादिनगोविंद
स्फुटनामानं वहुनिश्रसंख्यानि नामानि यस्य स वहुनामनं सर्वाण्ये
तानि नामानि परस्य ब्रह्मणो हरेः इति पुराणवचनात् असंख्यातनामा

८ नमित्यर्थः तर्हि नामरूपसंबंधाद् संगतत्वं स्यादित्यत आह गोधीति यतो
वाचो निवर्तंते अप्राप्य मनसा सहेति श्रुतेः गोगोचराद्वा गोचरत्वं दूरे
निर्गुणे निष्कले परमानंदविग्रहे ब्रह्मणि प्राकृतनिमित्तानां जा
तिगुणक्रियादीनां असंभावाद् अज्ञानसंगमसमित्यर्थः ४ ननु वाङ्म
नोगम्यत्वे तत्त्वौपनिषदं पुरुषं पृच्छामीति श्रुतिविरुद्धं श्रुत्वं कथं घटते इत्या
शंक्याह अनिश्रुधारोपणं तच्च मुनिरसनमुखेन कथंचित् प्रतिपादकाभि
प्रायेणेत्यथोक्तमित्याशयेनाह श्लोक गोपीमंडलगोष्ठीभेदं भेदावस्थ
मभेदाभं गुणश्रुत्याविरनिर्दिष्टो हूतज्ञलीपूसरसौभाग्यं श्रद्धाभक्तिरसौ ८
नानंदमाचं स्वं चिंतितंतद्भावं चिंतामणिमणिमानं ५ गोपीनामं

इलंसमूहलेन सहगोपीभिद: क्रीडाविशेषोपस्यसनं यथाकलं रासक्रीडार
नमित्यर्थः अतएव भेदावस्थंभेदेनावतिष्ठतीति भेदावस्थलं रूपरूपं
प्रतिरूपोबभूवेति अनेकोप्यापार्थिवप्रान्नेकरूपमित्यर्थः स्वगतभेदाभ
अभेदेनभानेयस्यतं तथाकलं एषसदनवरतं गवांवृन्देण चरणेन निर्भ
तानिनार्थकंपितातच्छन्नावायाधूलीरजः पटलिकातयाधूसरमीषत्या
डुरंतदेवसौभाग्यंरूपलावण्यंयस्यतं तथाकलं श्रद्धाभक्तीति श्रद्धाख्य
तत्त्वज्ञहृद्धानस्वसंपत्यामां विनप्रयतीति भक्त्यामामभिजानातित्युप
निषद्वनिर्वचनाच्चेत्यर्थः श्रद्धाभक्तिभ्यांकेषिन्हृदीति मानंदं भक्तानां
निर्माणसुखमित्यर्थः नहिनतत्क्राह्मतवजडतत्प्रोक्षिति त्याशंक्याह वि

९ तमितिश्रुविंतंमनसोप्यविषयमित्यर्थः अव्यक्तोयमचिंत्योयमविकार्योय
मिति भगवद्वचनात् यंतुविषयोनास्त्येवप्राप्याविषयाणावदित्यर्थः किंचि
नेति यतोवाइमानि भूतानिजायंतेयेनजातानिजीवंतियत्प्रयंत्यभिसंवि
शंतीति नहिजिज्ञासस्वतद्ब्रह्मेतिकोह्येवान्यात्कः प्राण्यात् यदेष आकाश
आनंदोनस्यात् एषह्येवानंदयातीत्यादिश्रुत्याविश्चितः सद्भावः समाधस
मनयोः क स्त्रेचिंतितंसद्भावोदेवचिंतामणिश्चिंतामणिर्यद्वचिंतितंददातितद्
दयमिति चिंतामणिः आयुरारोग्यमर्थोवाभोगांश्चैवानुषंगिकान् ददाति
ध्यायतोनित्यंसर्वकामप्रदोहरिरितिवचनात्वांछितप्रदमित्यर्थः अलो
शात्वानिजितोजः अणिमानंमहिमादपिमहत्तमं अप्रतर्क्यमित्यर्थः ५ ज

स्नान् क्रीडन् रममाणः स्त्रीभिर्यानैर्वा निःश्रुतेः अस्य जीवन्मुक्तस्य लीलां दर्शय
ति ० श्लोक स्नानव्याकुलयोषद्वस्त्रमुपादायागमुषारूढं व्यादिशन्ती
रथ दिग्वस्त्राऽप्यादानुमुपकर्षतम् निर्हृतहृदयषोक विमोहं बुवंवुवेरं न
स्यं सतामात्रशरीरं प्रणामत ० ९ स्नानार्थं जलक्रीडार्थं व्याकुलाः संभ्रा
न्तायायोषित स्नासां वस्त्रे उपादाय स्त्रीहन्य अगंहृदं अगवत्स्वत लीला
कदंबवृक्षमधिरुढं अच्युतं इत्यागमवचनात् कीदृग्विधमित्याह दिग्व
स्त्राः इति दिगंबराः अत एव वस्त्रं व्यादिशन्तीः विशेषेण प्रादानुमिच्छन्तीः
ना योषितः उपसमीपे आकर्षितं स्वनिकटमानयत नर्हि स्त्रीलंपटत्वाद
नमसंपूर्णकामः स्यात् अह निर्हृतेति निर्हृतानि रंतरं कंपितानि हृदयषोक वि

१० मोहाद्येनसंतप्तोक्तः ह्ययंरागद्वेषादिकंशोकश्चविषयालाभजनितः॥ं
मोसञ्चपोकाद्विक्षिप्तः॥तेसर्वेनिर्दिष्टायेनसंतप्तोक्तः॥ इतस्त्वायंविषयलोप
ह्मोनभवतीत्याह बुद्धमितिबुद्धंप्रबुद्धं प्रबुद्धानाविषयपारवश्यंनतत्र
प्रबुद्धस्येत्यर्थः मननमस्त्ययाबुद्धिर्योबुद्धेः परतस्तुसइतिभगवद्वचना
बुद्धेरंतस्थंतत्साक्षिनयास्थितंसत्तामात्रशरीरंयस्यसतंसदेवसोम्येदम
ग्रआसीदितिश्रुतेः सत्तामात्रविग्रहंगोविंदस्वरूपमनेनस्वरूपः॥ ६ परि
त्राणायसाधूनांविनाशायचदुष्कृतांधर्मसंस्थापनार्थायसंभवामियु
गेयुगेइतिभगवद्वचनात् लोकरक्षार्थंयस्मिन्कालेऽवतीर्णमतिप्रसन्नंप
रमंगलरूपंपरमात्मानंप्रणमामि १० श्लोक कोतंकारणमादिमनादिं १०

कालयवनाभावंकालिंदीगतकालियशिरस्सिसुनृत्यंतंतनुतेतम् का
लंकालकलातीतंकलितानेकंकलिंदोपद्गंकालचयगतंदेवं प्रणमत॥
२ ॥श्रीईश्वराचार्यमवलंबितपृथ्वीवाणामारकनेत्रमपराधनृशंसवचकं
विपसंवेदनमधरेस्तनिनादयंतंसंमोहयंतमिवधात्राप्रस्ताविदंतमिति
वक्ष्यागमवचनात्कोनंकमनीयमन्यंपतन्सुंदरं कदाचिदाद्यःकलितः शुः
पुरुषः कस्यविग्रहः वंशनादविनोदेनकरोतिविवशंजगत् योपंचका
ल्पिगणनाणिवरत्नमिदंयोयंस्वराहरगुरुः पुरुषः पुराणः यद्धाममदं
मिव्यंनकसूदनस्यदेवनमेवनदिति प्रतिपादयतीतिवचनात् श्रिपु
रसुंदरावतारमित्यर्थः मायांतुप्रकृतिंविद्यान्मायिनंतुमहेश्वर मि

॥ तिष्ठते: कारणं जगत्कारणं अक्षरोनिरपिकारणं अधिष्ठानं भूतं ब्रह्मवा
इदमग्रआसीत् सदेवसौम्येदमग्रआसीत् तस्माद्वा एतस्मादात्मन आका
शः संभूत इत्यादिश्रुतेभ्यः आदिं जगदुपादानं स्वयं च न आदिः कार
णं विद्यते यस्य तथोक्तं लक्षत: सिद्धमित्यर्थः उपासनसमये काल
च नाभासं कस्मर्वाक्ति कलौ युगइति वचनान्नीलमेघवर्णमित्यर्थः
कालिंदीयमुनानद्य तस्य कालियनागस्य शिरसि ताण्डवं चक्रे नृत्यं तं का
लीस्मि लोकक्षयकृत्प्रवृद्धो लोकान्समाहर्तुमिह प्रवृत्तो इति वचना
त्कालात्मकं संहर्तारं तं न कालकलातीतं कालो भूतभविष्यद्वर्तमा
नलक्षणः कलाश्च निमिषकाष्ठादिप्रहरमयः कालं कलाश्चअतीत्य ॥

वर्त्ततइतिकालकलातीतत्वं अप्रतिहतस्वर्गापवर्गत्वं प्रनोज्यायांस्वरूपः
अन्यत्रधर्मादन्यत्रास्मात्कृताकृतात् अन्यत्रभूताच्चभव्याच्चयत्तत्पश्यसि
तद्वदन्यस्यैवनहिविनादयो अविदितादधिइतिश्रुतेः कार्यकारणबाधव
र्जितमिभावः तथापिसंसारावस्थायांकलिनादोषंतत्स्वकाक नन्वि
नांमादृशामानितदस्येदंवाचानांनाम्नामभिर्हीनाभिः सर्वमितिनिश्चितेः
कलिताःबद्धाः अशेषाजीवायेनसकलितापोषसं अभक्तानामयहेतु
मित्यर्थः भक्तानांबंधनिवर्त्तकमित्याह कलिदोषघ्नमितिकलौका
लेयेदोषाः विहिताकरणप्रतिषिद्धकरणलक्षणाः तान्दोषान्स
रणमात्रेणहंतिनाशयतिकलिदोषघ्नंसकलावनत्वंदोषादौ विषया

१२ सर्कसानतः कत्वानसकलं पापं गोविंदस्मरणाच्छुचिः प्रतिपापप्रसक्तो
पिधायन्निमिषमच्युतं भूयस्तपस्वीभवतिपंक्तिपावनपावनः प्रणेमा
नापिनमस्कारः प्रयुज्यचकृपाणं येसंसारस्थूलबंधानाग्घेजनको
हिसद्भनिवृत्तणवचनात् कलिमलापहमित्यर्थः स्तुर्योमनाकालत्र
यमतिहितंकालत्रयस्यसंध्यात्रयस्यहेतेनप्रणामेनपन्चयः ७ नाव
नावेप्यप्रिपक्षगीर्वाणवंद्यतया वृंदावनस्थंगोविंदं स्तौति ० श्लोक वृं
दावनभुविवृंदारकगणवृंदाराधितवंदेहं वृंदाभासमंदस्मेरस
धानंदंस्वहृदानंदम् वंद्याशेषमहामुनिमानसवंद्यानंदपदद्वंद्वं
वंद्याशेषगुणाब्धिंप्रणमतगोविंदंप्रमानंदं ८ ॥ वृंदावनभुविवृं १२

दाराव्यप्रदेशेरामक्रीडायासंप्रहनायांद्दारकाणांभाणः देवगणाःते
षांदेदासमूहः तेनआराधिताः प्रतिनावंद्याः आध्यानीयाईश्वरायेषांकी
डायस्पसृतथोक्ताः कौंदाभः कुदवल्लीकसुमस्यवाभाकांतिर्येषांसमरुकें
दाभाः कौंदाभश्चासावमलमंदस्मेरश्चेतिकुंदाभामलमंदस्मेरः सराव
सुधापीयूषकुंदाभामलमंदस्मेरसुधानयाआविर्भूतआनंदोविषयवि
शेषोयस्मात्तथोक्तःसंसदृदांपष्पितानामानंदंसज्ञानांनिर्वाणस्वात्
मित्यर्थः वंद्येतिवंद्याचासौनेत्रशोभामहाम्भनयोनाम्यद्याश्लेषांमानसेन
हृदयेनवंद्यंध्येयमानंपदद्वंद्वंयस्यास्तथोक्ताः वंद्याश्चभिवंद्याचने
त्रशोभगुणाः परांत्यादयेस्तनितेजाथीयेने आसमंताद्धीयेनेधार्यतेये

१३ चेतनिंश्रणमंतेमध्यमपुरुषघहनवचनेलोकशिक्षार्थम्‌ ८ यस्तेनगो
विंदाष्टकमन्वदिनंपठतिसकामश्चेत्काममानेफलमुपैतिनिष्कामो
मोक्षमुपैतिनित्यपाठकानांफलंकीर्तयति श्लोक गोविंदाष्टकमेनद
धीतेगोविंदार्पितचेतायोगोविंदाच्युतमाधवविष्णोगोकलनाय
कइति गोविंदांघ्रिसरोजध्यानसुधाजलधौतसमस्ताघोगो
विंदाव्ययमंतस्तंससमभ्येति यस्तनिरंतरंगोविंदार्पितचेताः स
चेतगोविंदाष्टकमधीते गोविंदाच्युतमाधवविष्णोगोकलनाय
कइतिनित्यतानितानामानिकीर्तयति गोविंदांघ्रिसरोजध्यानसु
धाजलधौतसमस्ताघः प्रक्षालितापोमपापोभूत्वागोविंदंपरमा

नंदात्मजेमरणादिरहितमंतस्थं समभ्येतिसम्यक् निरुपद्रवस्थान
मंप्नोति मद्भक्तोयांमामिति भगवद्वचनात् ९ इतिश्रीगोविंदाष्टका
नंदगिरीयम् शुभम् श्रीरामजीसहाय